

BİLGİ NOTLARI

SAYI 2 • 2023 MART

DEPREMİN İHRACATA YANSIMASI

Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremin 11 ilin ihracatına olan yansımalarını sizler için ele aldık.

GÜNEYDOĞU
ANADOLU İHRACATÇI
BİRLİKLERİ

Eğitim ve Ekonomik
Araştırmalar Şubesi

Bilgi Notları

Mart

Bilgi-2023-02

Depremiň İhracata Yansıması

6 Şubat'ta meydana gelen Gaziantep ve Kahramanmaraş merkezli depremler yaklaşık 110.000 kilometrekarelik bir alan ile 11 ili ve yaklaşık 13,5 milyon nüfusu etkilemiş, ardından 20 Şubat tarihinde Hatay'da meydana gelen depremle birlikte bölgede büyük bir yıkıma yol açmıştır. Yaşanan depremler sonucunda resmi rakamlara göre 50.000'den fazla insanımız hayatını kaybetmiştir. Verilen büyük insani kayıpla birlikte, bölgede binlerce bina, işyerleri yıkılmış, hasar görmüş, iletişim ve enerji altyapısı zarara uğramış, maddi kayıplara neden olmuştur.

Depremden etkilenen 11 ilin toplam nüfusu, 2022 yılı için 14.013.196 kişi olarak kaydedilmiştir. Bu nüfus, ülke demografisinin yüzde 16,4'üne tekabül etmektedir. Bu nüfusun 13.553.283 kişisi (toplamın yüzde 96,7'si) il ve ilçe merkezlerindeki ikamet ederken, kalan kısım belde ve köylerde yaşamaktadır (459.913 kişi ve toplamın yüzde 3,3'ü-büyükşehirlerin kırsal mahallelerdeki nüfusu hariç). 2021 yılı verilerine göre 11 ili kapsayan afet bölgesinde 3,8 milyon kişi istihdamda olup bölge istihdamının ülke istihdamı içerisinde payı yüzde 13,3'tür.

Çalışanların 2,3 milyonu kayıtlı, 1,5 milyonu ise kayıt dışı çalışmaktadır. Afet bölgesi genelinde istihdamın kayıt dışılık oranı yüzde 39 seviyesindedir. 2021 yılı itibarıyla deprem bölgesinin GSYH'ye katkısı 713,9 milyar TL'dir¹.

TÜİK verilerine göre, deprem bölgesindeki illerin toplam milli gelirden aldığı pay 2021 yılında %9,8'dir. 11 ildeki sanayi sektörünün gelirinin ülkemiz sanayi sektöründeki payı ise % 11,4'tür. Bölgede ağırlıklı üretim faaliyetleri sırasıyla, hizmet, sanayi ve tarım sektörlerindedir.

il	GSYH (Milyon TL)	Toplam GSYH Payı	GSYH İçerisinde Sanayi Sektörü (Milyon TL)	Sanayi Sektörü Payı
Gaziantep	148.588	2,00%	67.635	3,60%
Adana	141.673	2,00%	40.812	2,20%
Hatay	101.462	1,40%	34.006	1,80%
Kahramanmaraş	63.004	0,90%	25.527	1,40%
Diyarbakır	62.494	0,90%	7.047	0,40%
Şanlıurfa	57.589	0,80%	7.455	0,40%
Malatya	38.831	0,50%	9.149	0,50%
Elazığ	33.124	0,50%	4.618	0,20%
Osmaniye	30.946	0,40%	12.852	0,70%
Adıyaman	23.236	0,30%	5.529	0,30%
Kilis	7.007	0,10%	1.115	0,10%
11 il	707.955	9,80%	215.743	11,40%
Türkiye	7.248.789		1.888.149	

Tablo 1 Depremden Etkilenen 11 İlin 2021 Yılı GSYH Performansı (Kaynak: TÜİK)

Afet bölgesinde yer alan iller toplam ihracatın yüzde 8'ini gerçekleştirmektedir. 2022 yılında bölgedeki 20,50 milyar dolarlık ihracatın; 10,52 milyar dolar ile yarısından fazlası Gaziantep'te gerçekleşmiştir ve bu 11 ilin 2022 yılı ihracat payları incelendiğinde Gaziantep, toplam ihracat içerisindeki yüzde 4,14'lük payı ile öne çıkmaktadır. Ayrıca Gaziantep Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştiren altıncı ili konumundadır.

¹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. (<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>)

İller	İhracat Değeri (x 1000 \$)	İhracat pay	TR Sıralaması
Gaziantep	10.523.349	4,14%	6
Hatay	3.564.518	1,40%	10
Adana	3.007.917	1,18%	13
Kahramanmaraş	1.464.302	0,58%	17
Malatya	455.029	0,18%	32
Elâzığ	373.668	0,15%	37
Osmaniye	371.652	0,15%	38
Diyarbakır	294.852	0,12%	44
Şanlıurfa	257.347	0,10%	46
Adıyaman	100.071	0,04%	54
Kilis	97.227	0,04%	55
11 İl	20.509.931	8,08%	
Türkiye	254.209.535		

Tablo 2 Depremden Etkilenen 11 İlin 2022 Yılı İhracat Performansı (Kaynak: TİM)

GAİB'in iştiğal sahasına giren diğler illerden Kahramanmaraş 1,4 Milyar \$, Malatya 455 Milyon \$, Diyarbakır 294 Milyon \$ Şanlıurfa 257 Milyon \$ Adıyaman 100 Milyon \$ Kilis 97 Milyon \$ ihracat gerçekleştirmiştir. Depremin en fazla yıkıma yol açığı illerden olan Hatay'ın ülke ihracatındaki payı %1,40, Kahramanmaraş'ın %0,58, Malatya'nın %0,18 ve Adıyaman'ın %0,04'tür. Kırmızı renkle belirtilen GAİB şehirlerinin ise Türkiye geneli sektörel ihracattaki payı 2022 yılında %5,8 olmuştur.

il	Sektör	İhracat Değer (1000 \$)	TR Geneli Sektörel İhracattaki Payı
ADANA	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	677.895	2,0%
	Tekstil ve Hammaddeleri	604.958	5,8%
ADİYAMAN	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	34.239	0,2%
	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	23.852	0,1%
DİYARBAKIR	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	57.532	0,2%
	Demir ve Demir Dışı Metaller	46.657	0,3%
ELAZIĞ	Madencilik Ürünleri	317.332	4,9%
	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	29.666	0,4%
GAZİANTEP	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	2.910.220	25,4%
	Halı	1.902.721	69,1%
	Tekstil ve Hammaddeleri	1.711.082	16,5%
	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1.215.099	3,6%
HATAY	Çelik	2.064.783	9,8%
	Yaş Meyve ve Sebze	481.761	16,3%
KİLİS	Elektrik ve Elektronik	36.093	0,2%
	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	25.396	0,5%
KAHRAMANMARAŞ	Tekstil ve Hammaddeleri	868.855	8,4%
	Demir ve Demir Dışı Metaller	217.011	1,5%
	Hazır giyim ve Konfeksiyon	126.389	0,6%
	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	116.595	1,4%
MALATYA	Kuru Meyve ve Mamulleri	245.052	15,6%
	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	35.665	0,9%
	Makine ve Aksamları	27.354	0,3%
	Tekstil ve Hammaddeleri	23.025	0,2%
OSMANİYE	Çelik	280.039	1,3%
	Tekstil ve Hammaddeleri	38.745	0,4%
	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	15.191	0,0%
ŞANLIURFA	Elektrik ve Elektronik	74.061	0,5%
	Tekstil ve Hammaddeleri	31.838	0,3%
	İklimlendirme Sanayii	29.116	0,4%

Tablo 3 Deprem Bölgesinde Yer Alan 11 İlin Öne Çıkan Sektör ve Ürün Bazında İhracat Değeri ve Toplam Ülke Sektörel İhracatındaki Payı (2022) (Kaynak: TİM)

Deprem bölgesindeki illerin ihracatında öne çıkan sektörler incelendiğinde; Adana'nın Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektöründe 677 milyon dolar, Elâzığ'ın Madencilik ürünlerinde 317 milyon dolar, Hatay'ın çelik sektöründe 2 milyar dolar ve yaş meyve ve sebze 481 milyon dolar, Osmaniye'nin çelik sektöründe 280 milyon dolar ihracat gerçekleştirdiği görülmektedir.

GAİB'in iştiğal sahasına giren Gaziantep'te Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründe 2,9 milyar dolar, halı sektöründe 1,9 milyar dolar ihracat yapılırken, tekstil ve hammaddeleri sektöründe 1,7 milyar dolar ihracat gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş'ta tekstil ve hammaddeleri sektöründe 868 milyon doların üzerinde, Malatya'da kuru meyve ve mamulleri sektöründe 245 milyon dolar ihracat kayda alınmıştır. Adıyaman'da hazır giyim ve konfeksiyon, Diyarbakır'da kimyevi maddeler ve mamulleri, Kilis'te ve Şanlıurfa'da elektrik ve elektronik sektörleri başlıca ihracat kalemleridir.

2022 yılı Türkiye genelinde toplam halı ürünleri ihracatı 2,7 milyar dolar seviyesindeyken, Gaziantep halı ihracatının tek başına %69,1 ini gerçekleştirmektedir. 2022 yılı Türkiye genelinde toplam tekstil ve hammaddeleri ihracatı 10,3 milyar dolar seviyesindeyken, afet bölgesindeki illerin ihracatı 3,3 milyar dolar seviyesinde olup 11 ilin toplam tekstil ürünleri ihracatındaki payı % 32 düzeyindedir.

2023 yılı Şubat ayında ihracatımız, geçtiğimiz yılın aynı ayına göre %6,4 azalışla 18,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dış ticaret verilerine göre, özellikle Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya’da deprem sonrasında ihracatta önemli ölçüde gerileme meydana gelmiştir.

Aylık Bazda			
Sektörler	2022	2023	Değişim (%)
Tarım	2.742.291	2.564.355	-6,5%
Sanayi	14.950.490	13.534.468	-9,5%
Madencilik	471.704	402.558	-14,7%
Genel İhracat Toplamı	19.904.521	18.638.462	-6,4%

Tablo 4 2022-2023 yılı aylık bazda sektörel ihracat rakamları karşılaştırması, (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Depremin yaşandığı Şubat ayında bir önceki yıla göre 1,5 milyar dolarlık bir ihracat kaybı yaşanmıştır.² GAİB iştegal sahasına giren Gaziantep, 2022 Şubat ayında 901 milyon dolar ihracat gerçekleştirirken, 2023 yılı Şubat ayı ihracatında 518 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir ve ihracatında %43’lük bir kayıp yaşamıştır. Gaziantep’in 2023 yılı Mart ayı ihracatı, 2022 Mart ayına göre %6’lık bir düşüşle 913 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. GAİB iştegal sahasına giren Diyarbakır, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa, Kilis ve Adıyaman’da 2022 Mart ayı ihracatı toplam 1,2 milyar dolar gerçekleşmiş, 2023 yılı Mart ayına bakıldığında ise %12 lik bir düşüşle 1,1 milyar dolar olmuştur.

2022-2023 Yılı İhracat Değerleri (1000 \$)				
İller	Şubat (2022)	Mart (2022)	Şubat (2023)	Mart (2023)
Gaziantep	901.009	968.826	517.907	913.542
Adana	233.659	283.098	206.467	247.936
Hatay	299.393	355.258	106.840	229.136
Kahramanmaraş	130.264	149.919	51.569	73.114
Malatya	34.787	45.914	17.260	35.076
Elâzığ	27.627	53.533	13.586	23.694
Şanlıurfa	18.852	21.595	13.131	20.078
Diyarbakır	24.323	23.181	26.111	18.737
Osmaniye	20.400	26.801	13.717	11.786
Kilis	6.500	6.693	6.124	8.436
Adıyaman	5.229	5.588	6.833	7.786

Tablo 5 Depremden Etkilenen 11 İlin 2022-2023 Şubat ve Mart Ayları İhracat Değerleri (Kaynak: TİM)

² T.C Ticaret Bakanlığı, 2023 Yılı Şubat Ayı Dış Ticaret Verileri <https://ticaret.gov.tr/data/64004e7313b8762340801ff9/%C5%9Eubat%202023%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20Veri%20B%C3%BClteni.pdf>

2022 Şubat ayında 11 ilin toplam ihracatı 1,7 milyar dolar iken, 2023 yılı Şubat ayında 11 ilin ihracatı %42 düşerek, 980 milyon dolara gerilemiştir.

2022 Mart ayında 11 ilin toplam ihracatı 1,9 milyar dolar iken, 2023 yılı Mart ayında 11 ilin ihracatı %18 düşerek, 1,6 milyar dolara gerilemiştir

Aylar	2022	2023	Değişim
Şubat	1.702.042	979.545	-42%
Mart	1.940.407	1.589.320	-18%

Tablo 6 Depremden Etkilenen 11 ilin İhracatındaki Değişim Oranı (Şubat 2022-2023, Mart 2022-2023)

Tablolardaki verilerden de anlaşılacağı üzere, asrın felaketi olarak da adlandırılan depremlerin, ekonomik ve ticari etkileri de önem teşkil etmektedir. Bölge sanayicilerinin, üreticilerinin ve ihracatçıların zararı ciddi boyutlara ulaşmıştır. Üretim yerleri yıkılmış, fabrikalar hasar görmüş, sermaye kaybı yaşamışlardır. Bölgeden göç eden beyaz ve mavi yakalı çalışanlar, iş gücü kaybına neden olmuştur. Bahsedilen problemler üretimde düşüşü beraberinde getirmiştir. Ayrıca depremle hasara uğrayan İskenderun Limanı'nda yaşanan yangından dolayı konteynerlerde meydana gelen zarar ve deprem öncesi verilen malların pazarlara tesliminin gecikmesi bölge ihracatçısını zor duruma düşürmüştür. Mart ayında bölgenin ihracatındaki düşüş hızı biraz gerilemiş olsa da bölgenin toparlanması için mevcut önlemlerin güçlendirilmesi ve yeni önlemlerin devreye alınması büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde mevcut pazarlar kaybedebilir, yeni pazarlar bulmakta da zorluk çekilebilir.